

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 258/2013-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 11. júna 2013 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. L. Š., S., zastúpeného advokátom JUDr. F. S., H., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv na ochranu manželstva, rodičovstva a rodiny a starostlivosť o dieťa a jeho výchovu podľa čl. 41 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozsudkom Krajského súdu v Prešove z 25. februára 2013 v konaní vedenom pod sp. zn. 8 CoP/3/2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. L. Š. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. mája 2013 doručená sťažnosť Ing. L. Š. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv na ochranu manželstva, rodičovstva a rodiny a starostlivosť o dieťa a jeho výchovu podľa čl. 41 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a na spravodlivé súdne konanie (súdnu ochranu) podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom Krajského

súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) a jeho rozsudkom č. k. 8 CoP/3/2012-461 (správne má byť 8 CoP/3/2013-461, pozn.) z 25. februára 2013.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 24 P/1/2010 na základe návrhu matky bolo maloleté dieťa zverené do jej osobnej starostlivosti a sťažovateľa (otca dieťaťa) zaviazal prispievať na jeho výživu sumou 100 € mesačne a tiež zaplatiť dlžné výživné v sume 3 026,67 €. Okrem toho upravil styk sťažovateľa s dieťaťom a tiež návrh sťažovateľa na zverenie maloletého dieťaťa do striedavej starostlivosti zamietol.

Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd tak, že napadnutý rozsudok okresného súdu rozhodnutím č. k. 8 CoP/3/2013-461 potvrdil.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej uviedol, že *„Pri rozhodnutí ani prvostupňový, ani druhostupňový súd nezohľadnili záver šetrení orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a mládeže v M., ktorý vykonal osobné šetrenie u mňa doma a konštatoval, že sú u mňa splnené všetky predpoklady pre riadny a zdravý vývoj mal. D. a zároveň konštatoval, že nič nebráni tomu, aby bolo dieťa zverené do striedavej starostlivosti oboch rodičov.*

Rovnako nezohľadnili ani skutočnosť, že mám potrebné predpoklady na výchovu mal. D., pretože už v minulosti som sa sám staral o ďalších dvoch synov, ktorí mi boli zverení od osobnej starostlivosti rozhodnutím Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C/712/2002...

Rozsah styku s mal. D., ktoré nariadil súd považujem za nedostatočný, nakoľko počas takej krátkej doby nie je možné riadnym spôsobom vplyvať na vývoj mal. D. a rovnako v takejto krátkej dobe nie je reálna šanca, aby sa medzi nami vyvinul hlboký citový vzťah a to napriek tomu, že mal. D. chce tráviť čas so mnou.

Rovnako pri rozhodovaní súd nezohľadnil moje obavy spočívajúce v ohrození zdravia a bezpečnosti mal. D. z dôvodu, že jeho matka je psychicky chorá...

Otázka psychického zdravia matky mal. D., ktorej bol tento zverený do osobnej starostlivosti by mala byť jednou z kľúčových otázok v dokazovaní súdu, ak v tejto súvislosti existujú pochybnosti o jej možnostiach a schopnostiach pre výchovu mal. D..

Súd môj návrh na zverenie mal. D. do striedavej starostlivosti zamietol, čo odôvodnili tým, že by týmto rozhodnutím došlo k vytvoreniu dvoch domácností a výchovných prostredí pre maloleté dieťa, pričom takéto rozhodnutie závisí hlavne od osobnostných predpokladov u obidvoch rodičov, ktoré by mali byť vyhodnotené súdom nielen na základe tvrdení rodičov a kolízneho opatrovníka, ale aj na základe nestranného znaleckého posudku a to o to viac, ak tejto forme starostlivosti o dieťa nie sú rovnako naklonení obaja rodičia.

Súd svoje rozhodnutie oprel o dva znalecké posudky, ktoré nie je možné považovať za nestranné...

Obaja znalci opísali matku mal. D. ako osobu nadpriemerne inteligentnú a zodpovednú osobnosť, pričom v skutočnosti ide o psychiatrickú pacientku, ktorá sa lieči u psychiatricky MUDr. Š. v F. v P. a v prípade, ak neberie lieky pravidelne, tak trpí halucináciami, agresivitou a stratou pamäti. Zároveň ani znalci, ani orgán sociálno-právnej ochrany detí a mládeže nezohľadnili skutočnosť, že matka je dlhodobo nezamestnaná a jej jediným príjmom je výživné na syna. Napriek mojim upozorneniam, súd nezohľadnil jej výchovné metódy, ktoré používa pri svojom staršom štrnásťročnom synovi, ktorý už vo svojom veku fajčí, uteká z domu, nechodí do školy a pravidelne navštevuje psychológa pre problémy so správaním...

Znalci, ktorí vypracovali znalecké posudky tvoriace podklad pre rozhodnutie súdu, ma síce nevyklúčujú z výchovy môjho syna, na druhej strane ma však nepriamo opisujú ako osobu agresívnu a správajúcu sa dominantne. Nakoľko som sa podrobil skúške zdravotnej spôsobilosti na držanie alebo nosenie strelnej zbrane a streliva, je zrejmé, že som bol podrobený psychologickému vyšetreniu zameranému aj na otázky týkajúce sa mojej osobnosti a otázky zvládania agresivity...

Zároveň ani kolízny opatrovník a ani súd, pre posúdenie vhodného výchovného prostredia nebrali do úvahy moje námietky týkajúce sa zdravotného stavu mal. D., ktorý trpíev rôznymi zdravotnými problémami, ktoré majú pravdepodobne pôvod v nesprávnej výžive. U mal. D. sa v moči objavil cukor, trpel tráviacimi problémami a boli mu robené

rôzne testy, aby sa zistil dôvod jeho bolestí brucha. Po vyšetreniach boli zistené mnohé nedostatky ako napríklad prítomnosť baktérií.

Tieto skutočnosti Ú. v P. považuje za nepodstatné nedostatky, napriek tomu, že u mňa ako otca mal. D. nikdy nevykonali potrebné šetrenia na vytvorenie objektívnych záverov o vhodnosti výchovného prostredia pre môjho syna a jednostranne zaujali stanovisko o zverení mal. D. do osobnej starostlivosti matky a zamietnutí návrhu na striedavú starostlivosť. Rovnako uviedol zavádzajúce informácie, z ktorých následne súd vychádzal, ako napríklad to, že nebudem mať komu dieťa nechať v prípade plnenia pracovných povinností. Táto skutočnosť sa nezakladá na pravde, pretože ako SZČO si viem organizovať prácu tak, aby som bol mal. D. k dispozícii. Navyše žijem s družkou p. H., s ktorou má môj syn veľmi dobrý vzťah. Vlastníme videonahrávky, ktoré to dokazujú, navyše dokazujú, že syn sa nechce vracieť domov, hystericky plače, bojí sa matky, po konzultácii v centre pre týrané deti S. v N. je tu podozrenie na CAN.

Vzhľadom na vyššie uvedené, porušenie môjho základného práva garantovaného v čl. 41 ods. 1 a čl. 41 ods. 4 Ústavy... rozhodnutím súdu spočíva najmä: v porušení zásady spoločnej zodpovednosti rodičov za vývoj dieťaťa porušení rodovej rovnosti, pretože súd neskúmal nedostatky na strane matky tak, aby zistil, či sú u nej splnené všetky predpoklady pre výchovu mal. D., ale jednostranne sa zamerlal na zisťovanie nedostatkov na mojej strane ako otca znemožneniu podieľať sa na výchove a vývoji mal. D. dostatočným spôsobom vzhľadom na moje schopnosti a možnosti

Preto mám za to, že súd zároveň porušil moje základne právo na spravodlivý súdny proces garantované v čl. 46 ods. 1 Ústavy..., a to svojím postupom, keď jednostranne viedol dokazovaním v neprospech mňa ako otca skúmanie iba mojich príjmov a príjmov mojich už dospelých synov..., príjmy matky neskúmal..., a následne vymeranie neprimeraného výživného, neumožnenie stretávania sa so synom do 2,5 roka predbežným opatrením, a nezistil a nepreskúmal závažnosť psychického ochorenia matky a zároveň sa dopustil iných procesných pochybení, ktoré viedli k vydaniu rozhodnutia, ktoré porušuje moje základné práva.

Procesné pochybenia súdu spočívali napr. v tom, že mi sudkyňa neumožnila nahrávať priebeh pojednávania, že prebiehalo pojednávania napriek mojej neprítomnosti a pod.“.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti ústavnému súdu navrhol, aby rozhodol, že:

„Základné práva Ing. L. Š..., upravené v čl. 41 ods. 1, čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy... postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 8 CoP/3/2012 a to rozsudkom zo dňa 25. 02. 2013, č. k.: 8 CoP/3/2012-461 porušené boli.

Rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 25. 02. 2013, č. k.: 8 CoP/3/2012-461 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

Krajskému súdu v Prešove prikazuje, aby vo veci konal a rozhodnúť tak, aby nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľa upraveného v čl. 41 ods. 1, čl. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy...

Ing. L. Š. priznáva finančné zadostučinenie vo výške 1 000,00 Eur, ktoré je Krajský súd v Prešove povinný mu vyplatiť do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

Ing. L. Š. priznáva trovy právneho zastúpenia vo výške 275,94 Eur, ktoré je Krajský súd v Prešove povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. F. S. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd

právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (mutatis mutandis I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03).

1. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom krajského súdu a jeho rozsudkom č. k. 8 CoP/3/2013-461 z 25. februára 2013

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Ústavný súd pripomína, že je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Vo vzťahu k všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09).

Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým ako „pánom zákonov“ prislúcha

chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07). Z týchto hľadísk potom ústavný súd posudzoval rozsudok krajského súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti poukazuje na nedostatočne zistený skutkový stav veci zo strany okresného súdu, ktorý „*vedol dokazovanie*“ jednostranne a v jeho neprospech, napr. skúmal iba jeho príjmy a príjmy matky maloletého dieťaťa nezisťoval. Nesúhlasil s určeným výživným, ktorým má prispievať na maloleté dieťa, ako aj s tým, že mu všeobecné súdy neumožnili častejšie stretávanie sa so synom, zamietli jeho návrh na zverenie maloletého dieťaťa do striedavej starostlivosti. Okrem toho vzniesol námietku, že súd sa dopustil aj iných procesných pochybení, ktoré „*spočívali napr. v tom, že mi sudkyňa neumožnila nahrávať priebeh pojednávania, že prebiehalo pojednávania napriek mojej neprítomnosti a pod.*“.

Okrem toho podľa neho všeobecné súdy nezohľadnili znalecké posudky, ktoré deklarovali spôsobilosť sťažovateľa starať sa o svoje maloleté dieťa, ako aj nezobrali do úvahy zlé psychické rozpoloženie matky, ktorá nemá vytvorené predpoklady na riadnu starostlivosť o maloleté dieťa, preto rozhodli nesprávne v jeho veci.

Ústavný súd po preskúmaní sťažnosti a jej príloh zistil, že postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľa nemožno považovať ani za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, a ani za taký, ktorým by bol popretý účel a význam tých ustanovení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), ktoré boli právnym základom rozhodnutia krajského súdu v spojení s rozhodnutím okresného súdu (obdobne napr. m. m. III. ÚS 301/2011).

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok.

Krajský súd sa stotožnil s rozsudkom okresného súdu (umožňovalo mu to ustanovenie § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku) a odpovedal aj na niektoré námietky sťažovateľa (s. 8 až s. 10), ktoré uviedol v odvolaní proti rozsudku okresného súdu, a preto ústavný súd nemá k jeho obsahu žiadne výhrady.

Ústavný súd pripomína, že do práva na spravodlivé súdne konanie nepatrí ani právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08).

To, že sťažovateľ sa nestotožňuje s rozsudkom krajského súdu a domnieva sa, že výška určeného výživného pre maloleté dieťa (100 €), úprava styku sťažovateľa s maloletým dieťaťom a tiež i zamietnutie jeho návrhu na zverenie dieťaťa do striedavej starostlivosti, ktoré riadne odôvodnil okresný súd vo svojom rozsudku a následne potvrdil krajský súd, nemôže samo osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným (m. m. I. ÚS 417/08).

Zo sťažnosti sťažovateľa tiež nevyplýva, že by mu v tomto konaní bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, ktorým v danom prípade bol krajský súd. Krajský súd postupoval a rozhodol v zmysle ústavy a zákonov upravujúcich výkon rodičovských práv a povinností a ústavný súd nezistil taký výklad a aplikáciu ustanovení zákona o rodine, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, preto jeho sťažnosť

v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú (obdobne I. ÚS 426/08, III. ÚS 301/2011, III. ÚS 230/2012).

Ústavný súd sa pritom už nezaoberal námietkami sťažovateľa, ktorý spochybňoval procesný postup všeobecných súdov, pretože v sťažnosti nevzniesol jasnú a konkrétnu námietku, akým porušovateľom a v ktorom konaní malo dôjsť k porušeniu jeho označeného základného práva, hoci je kvalifikovane zastúpený advokátom.

2. Zvyšnú časť sťažnosti, ktorou sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy, ústavný súd odmietol pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa čl. 41 ods. 1 ústavy manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona. Zaručuje sa osobitná ochrana detí a mladistvých.

Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím na základe zákona.

Ústavný súd je podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde viazaný návrhom na rozhodnutie (petitom), čo osobitne platí v prípadoch, v ktorých osoby požadujúce ochranu svojich základných práv a slobôd sú zastúpené advokátom (III. ÚS 334/09, III. ÚS 305/2010).

Namietané porušenie základného práva podľa čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy v sťažnosti však nie je vecne vôbec odôvodnené (návrh podľa § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde musí obsahovať odôvodnenie) a sťažovateľ len v tejto súvislosti uviedol, že rozhodnutím súdu došlo k *„porušeniu zásady spoločnej zodpovednosti rodičov za vývoj dieťaťa, porušení rodovej rovnosti, pretože súd neskúmal nedostatky na strana matky tak, aby zistil, či sú u nej splnené všetky predpoklady pre výchovu mal. D., ale jednostranne sa zameral*

na zisťovanie nedostatkov na mojej strane ako otca znemožneniu podieľať sa na výchove a vývoji mal. D. dostatočným spôsobom vzhľadom na moje schopnosti a možnosti“.

Ústavný súd pripomína, že taký rozsah nedostatkov zákonom predpísaných náležitostí, aký vyplýva z podania sťažovateľa k namietanému porušeniu čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy, nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (m. m. IV. ÚS 409/04, IV. ÚS 168/05, III. ÚS 194/09).

Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný pri výkone advokácie dôsledne využívať všetky právne prostriedky a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom (obdobne II. ÚS 117/05).

Ústavný súd preto aj so zreteľom na kvalifikované právne zastúpenie sťažovateľa odmietol jeho sťažnosť aj v tejto časti už pri jej predbežnom prerokovaní (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2013